Veertig jaar geleden: lauweren voor de Polen

MS Nadat de troepen van generaal Mark Clark's US 5th Army al sinds 15 januari 1944 vergeefs hadden stormgelopen tegen de Duitse Gustavlinie, waarin Heidrichs 1. Fallschirmjägerdivision hun de weg naar Rome bleef versperren, slaagde op 18 mei van dat jaar het Poolse 2e Legerkorps erin de wit-rode nationale vlag te hijsen op de puinhopen van wat eens de beroemde Benedictijner Abdij op de Monte Cassino was geweest. Met de vermeestering van dat tactisch belangrijke terrein, de sleutelpositie van de Duitse verdediging langs de Rapido en de Garigliano, werd een verder doorstoten mogelijk door het dal van de Liri en over hoofdweg nr 6 naar de Italiaanse hoofdstad. Daarmee kwam een einde aan een patstelling waarin de Duitse parachutistendivisie een hoofdrol had vertolkt door de beide legers van de Vijftiende Legergroep — het Amerikaanse 5e en het Britse 8e — vijf maanden lang tegen te houden. Zelfs de landing van het Amerikaanse 6 Lk in de rug van de Gustavlinie bij Anzio, op 22 januari, had de verdedigers niet tot opgeven kunnen brengen, evenmin als het door de Britse 1e en de Amerikaanse 2e luchtmacht uitgevoerde interdictieprogramma ,,Strangle", dat zowel dicht achter het front als tot ver in de diepte de aanvoer van versterkingen en voorraden vrijwel geheel had weten te verhinderen. Na twee grootscheepse doorbraakpogingen was ten slotte het Britse 8e Leger uit de oostelijke frontsector overgebracht naar het front bij Cassino, terwijl de Amerikanen verder naar het westen waren opgeschoven om daar langs de Middellandse-Zeekust zo mogelijk een doorbreking te forceren.

Op 11 mei te 23.00 uur begon een inleidende beschieting met niet minder dan tweeduizend vuurmonden. Drie kwartier later overschreden de Britten de Rapido ten zuidwesten van Cassino op weg naar het dal van de Liri. Ruim een uur later viel ook het Poolse legerkorps aan, ten noorden van de stad, gelijktijdig met de Fransen van generaal Juin — het CEF, Corps Expéditionnaire Français — op de linkervleugel en de Amerikanen in de kuststrook. De Fransen boekten in feite het beslissende succes, in het bijzonder dank zij hun met bergachtig terrein volkomen vertrouwde Marokkaanse en Algerijnse troepen. De slag duurde de hele dag van 12 mei, en in de loop van de volgende dag hadden de Fransen de verdediging doorbroken en de Liri bereikt; de definitieve bres was gemaakt.

Op dat moment was het klooster nog steeds vast in Duitse handen, zij het dat het bezit ervan niet meer zo essentieel was nu de doorbreking al was geslaagd. Terwijl het Canadese 1 Lk onder generaal Burns het aanvankelijke succes ging uitbuiten en langs Cassino doorstootte naar de laatste grendelstelling van de Duitsers die ongeveer 15 km achter de Gustavlinie lag, trachtten de Polen de Monte Cassino te nemen. Onder dekking van een omvangrijk rookgordijn, dat de gehele bovenloop van de Rapido bedekte, had generaal Anders zijn voorbereidingen getroffen. Gelijktijdig met de inleidende beschieting in de andere sectoren had ook de Poolse artillerie de Duitse stellingen onder vuur genomen, twee uur lang. De eerste aanval, van de 5e Divisie (Kresowa), liep desondanks vast in het Duitse vuur en de divisie was genoodzaakt terug te trekken op haar uitgangsstellingen. Ook op 13 en 14 mei probeerden de Polen opnieuw zich van de Monte Cassino meester te maken. Viermaal werden zij bloedig teruggeslagen.

Doordat inmiddels de geallieerde troepen in steeds grotere aantallen in de rug van de Gustavlinie doordrongen, werd de positie van de parachutisten in en om het omstreden klooster in feite onhoudbaar; daardoor zag de divisie van Heidrich

zich genoodzaakt het veld te ruimen: in de nacht van 17 op 18 mei trokken de verdedigers zich terug uit de ruïnes van het klooster dat twee dagen eerder, op 15 mei, door niet minder dan 300 geallieerde bommenwerpers nagenoeg met de grond was gelijk gemaakt. Toen het 12e Regiment Podolski in de ochtend van 18 mei de aanval hervatte en de restanten van de abdij binnendrong, bevond zich daar nog slechts een aantal niet vervoerbare gewonden, achtergelaten onder de hoede van enkele gewondenverzorgers. De Polen hadden hun taak vervuld, en de overwinning was aan hen.

De verliezen van de Vijftiende Legergroep waren hoog. Alleen al het Amerikaanse 5e Leger verloor tussen 15 januari en medio mei omstreeks 100.000 man. Het Britse 13 Lk verloor alleen voor Cassino ruim 4000 man, het Poolse 2 Lk had bijna 3800 doden te betreuren. Het laat zich denken dat de strijders van generaal Anders met grote voldoening waren vervuld over dit wapenfeit. Niet verwonderlijk, voor wie zich rekenschap geeft van de lijdensweg die deze vrije Polen hadden moeten afleggen nadat zij door de Sovjet-Unie ten langen leste waren vrijgelaten om, zoals het Pools-Russische verdrag van 14 augustus 1941 had bepaald, „in een Pools leger deel te gaan uitmaken van de strijdkrachten (. . .) die door de soevereine Poolse republiek zouden worden gevormd (. . .) om aan de zijde van de Russische legers en die van de andere geallieerde mogendheden tegen de gemeenschappelijke Duitse vijand te strijden". Helaas is die lijdensweg voor de oudstrijders van generaal Anders nog immer niet ten einde.

Het is daarom, dat het goed is de aandacht nog eens in het bijzonder te vestigen op hen die, ver van huis en haard — en nog onwetend van hetgeen de „verdeling in invloedssferen", zoals die door de geallieerden van Oost en West onder elkaar was uitgemaakt, in hun vertrapte vaderland zou aanrichten — hun bijdrage leverden in de gezamenlijke strijd om de onderworpen volkeren van Europa de vrijheid te hergeven: zij verdienen de dank, de sympathie èn de lauweren die de vrije wereld hen reeds lang had behoren te geven!

KONINKLIJKE VERENIGING TER BEOEFENING VAN DE KRIJGSWETENSCHAP

Op maandag 14 mei 1984 te 19.30 uur houdt de vereniging voor leden en introducé(e)s een bijeenkomst in het Nederlands Congresgebouw te Den Haag, waar ritmeester J. R. C. C. M. Mulder en kapitein van de verbindingsdienst A. V. C. M. van Nassau, cursisten HMV 83-85, een inleiding zullen houden over

Midden-Amerika, brandhaard voor de jaren '80?

Na de voordracht wordt, als gebruikelijk, gelegenheid tot discussie geboden. (In aansluiting op de discussie vindt de jaarlijkse algemene ledenvergadering plaats.)

Introductie: d.t.v. de secretaris, Ikol W. F. Anthonijsz, Frederikkazerne, gebouw 110, Postbus 90701, 2509 LS Den Haag (tel. tijdens diensturen (070) 73 24 33).